

2 | 8°

1554

Tu je macže,

z rohomaj a z wopuſchu,

abo

Prědowanjo

w Njebjelčicach

na

ſchtwórtu njedźelu po jutrach

1880.

22 XII 0-453

Polojca čžiſteho wunoſka je za baczonjan cyrkej, polojca za njebjeležan ſkłodn.

Wſchě prawa zachowam po zakonju ſebi, woſebje prawo pſcheložka do cuzeje rycže.

M.S.

2/8

1554

2/8° - 1554

Smolerjec knihibicziſkeje rnje w macžicznym domje w Budyſchinje.

„D o h i.“

Schtó dha to tola je, kiž pschecy za kerkom skhowany na mnje schcžowka a na zjawne sebi njewěri? Dyrbju wotmołwjecž? Wězo. Druhdy dyrbišch tola džecžom wolu czinicž, hewak bjecža.

Cžescžu rady tež pschecžiwnika, kiž na cžescž a dobre waschnjo kedžbuje; z tajkimi pak, kiž rady druge mjeno po blócže czahaja, swojeho pak so hańbuja, je cžezko, sprawnu wójnu wjesč. Schtó měł tež dale z tymi czinicž, kotrychž swj. Jan takle wopisuje: „Pschetož kóždy, kiž zle czini, hidži swětło a njepschindže na swětło, zo jeho skutki njebychu khostane byle.“ cap. III. Doniž scže mje sameho pschimali, mi jebakow nawdawajo, sym mjelcžak; a hdy byschcže dale mje so pschimali, bych tež dale mjelcžak. Zo pak dyrbjaka mojedla cyla wosada cžerpjecž a mojedla po kamjencžan hasach wusmēsčena bycž, to by hańba byla, bych-li k temu mjelcžak. „Hdyž dha mje pytacže, wostajcže tutydy na pokoj!“

To žadacž njemóžecže, zo k temu abo druhemu po proschen du, schto mohł předomacž. Scželcže mojedla swoje žony do kłóschtra, jo-li chcedža, syńcže so potom 12 lět na schulske kawki a dajcže so sami wuswjecžicž; nimam dochka nicžo napschecžo temu, zo pschez was swētej „złote cžasy“ pschindu!

Nastupajo druge předomanjo, wostanje pschi tym, schtož je z kłětki prajene: 300 M. k. Smolerjej, wschak tam hewak pucž namakacže, potom woczisčcžu, jo-li je k luboscži, cny zwjazk. Wulku hubu mēcž, njeje khumscht, ale do móschnje pschimacž! We Kamjencu nicžo czisčcžecž njedam, byrnjež je mi wottam jara „pschecželny“ list pschischoł, zo chce to prawje „tunjio“ czinicž.

Z tym maja Serbja telko k rucy, zo widža, kelko njerozoma je we někotrej hłowje a kelko hidženja we wutrobje. Pisajcže dale, schtož chcecže, wołajcže po swēcže: „Wón je Mozeša a profetow lestrowak“, ja budu dale „zeitgemäß“ předomacž, dokelž wschē swj. scženja su „zeitgemäß“.

Budžcže za tym spokojni z tutym woczisčcžom! Sam ze sobu scžerpny bycž, je tež schwarna węc, a hdyž dyrbi hižom na drugi džen woczisčcžane bycž, schtož sebi runje žadacže, czisčcžcže sebi sami! „Alle wón pschindže džen a schtunda“, a hižom trach je blizko, zo ja njebudu wjacj trjebacž czisčcžecž dacž; tón, kiž je Swědk a Sudnik, budže sam czisčcžecž dacž: „módre a cžerwjene na khribjet.“

W Njebjelcžicach, 11. meje 1880.

Kubaš.

Prědowanjo.

„Arguet mundum de iudicio.“ Joa. XVI, 8. „Hdyž pač Tróšchtar
pšchiúndže, budže swět khostacž hrěcha dla.“

Lubi pšhecželjo! Słowa, kotrež scže runje slyšeli: „hdyž pač Tróšchtar
pšchiúndže, budže swět khostacž hrěcha dla“, wukładže wucžer Božeje cyrkwy,
swj. Jan Chryś. takle: „Dokeliž židža prajachu: Wón ma czerta a skutkuje
džiwny z pomocu Belcebuba a jeba na tajke waschnjo lud — pšheswědczi jich
Khrystus, hdyž něhdy k sudženju pšchiúndže, wo wopacžnosći a zlósczi tuteho
rozšuda.“ Potajkim nam Syn Boži lubił njeje, zo swětej zlóstnu a wu-
noschwatu hubu zatyka, tež to nic, zo pšheco hnydom wopacžne rozšudy
pšhecžimo nam we swojej marnosczi wotkrnje, ně, l. pšch.! woboje nic, ale
swět smě swoje hanjace rycže a rozšudy czinicž hacž na sudny džen, a potom
hakle, na tutón sudny džen, budže Syn Boži swět pšheswědcžicž wo hrěchu,
sudžicž po sprawnosczi a mytowacž we sudu. Tehodla nječ tola nchtón
to njemysli, zo budže trašch joho swět pšheco khwalicž a na pokoj wostajicž;
njejsu-li so stróžili, zo Syna Božeho z Belcebubom do jedneho hornca tyknu,
su-li najswjecžišcheho, kiž je hdy po zemi pokhodžik, tak hanili, njedžiwaj
so ty wbohi hrěschniko, hdyž swět bjež pšhestacža na twojim czinjenju wustaja,
porokuje, hani, sudži a lestruje! Wkazen jenož kedžbuje na to, šhtož swět
wo nim rycži, wěrnny katholicki kšhejcžan zložil swoje czinjenjo a wostajenjo,
swoju rycž a swoje mysle po — Božej woli, a wón njekedžbuje ženje na
rozšudy tuteho swěta, dokeliž derje wě, zo su tute rozšudy runiž tak pšhe-
měnjate, kaž zlóstne.

I. Rozšudy tuteho swěta su pšheměnjate.

Pšheměnjaty je swět, pšheměnjaty, kaž we draščje, tak tež we swojich
rozšudach. Dženja tajka pifešcha, k lětu hinajšcha; džensa dyrbi stejaty khorňar
bjež hacž do wušchow, jutse ležacy, džensa somoczany, jutse płatowy, džensa
swětke knesle, jutse židžane, džensa hacž do kulow dele, jutse hacž do kšhiža;
a runiž tak je z klobukami, z kholowami a lacami, a hdyž tajkoho człowjeka
druhdy cyle po módže zdrasčzeneho widžišch, škerje je czi na kšhepsaneho pincža
motany, hačo na rozomneho człowjeka. Kaž pola mužow, tak pola žonow.
Dženja tajke piezle, jutse hinajšche, džensa tajke fale a rubiška, a hdyž rano
stanu, je z nimi tež zašo „nowa móda“ stanyła. A myslisch-li, zo sy do naj-
nowšcheje módy zdrasčzeny, a nětkej dospołny muž, ty so molišch, njeúndže po
twojej hłowje, ale swět dyrbi so do krawcžich mozow namakacž.

Wšcheměnjaty, kaž we drascze, je swět we swojich wumysłach a rozsudach. Dženša lubi so jemu cžłowjeŕ, kotryž ma wjesołu krej. „Ah,“ reka, „je to schwarny cžłowjeŕ, hdžež so pokaz, wuŕywa wjeselo a radošč.“ A jutŕe zaŕo: „Tuton lohkomysłny cžłowjeŕ, ja nicžo wo nim wjedžecž njecham; na wšcho so kuŕa, wšcho wozmje na lohke ramjo; cžichi cžłowjeŕ je mi tola lubŕchi, rycži maŕo, ale rozomnje.“ Dženša khwali swět twoje porjadne hoŕpodařstwo, twoju pilnošč, zlutniwošč, jutŕe ŕy njeroda a nahramnošč, zo mohŕo cži wšcho schreěne slěbro so do schije lecž, a hiŕcže njedoŕaha. Dženša ŕy pócžiwny, pobožny cžłowjeŕ a prjedy haŕo ruŕu wobwjertnjesh, ŕy tajenc, kotryž poŕon ŕypa do bližichoho wjeselow.

II. Rozsudny tuteho swěta su złoŕtne.

Wraŕhecže-li paŕ so mje, ŕchto je wina teho, zo ŕu rozsudy swěta taŕ nje wobŕtajne, wotmoŕwju: nic cžłowjecži rozom, ale zŕa wola. To wě swět derje, ŕchto poroŕ zaŕkuži, a ŕchto khwalbu; ale pócžiwnošč je jemu cžasto na pucžu, a Boža wola došč wobužna, a tehodla hani zŕa wola runje to, ŕchtož tola rozom za dobre ŕpóznaje.

Schtož tu praju, móžu z teho dopoŕazacž, kaŕ je swět Žězusej ŕamemu cžiniŕ.

„Wŕchiědže Jan do swěta a njeje a njeŕije, a woni praja: Tón ma cžerta. A wŕchiědže Syn teho Cžłowjeŕa, a je a ŕije a praja: hlej, wón je žracžk a žlopaŕ, towaŕŕch cłonikow a hrěŕchnikow.“ Matth. 11, 18. A taŕ so ŕw. Janej kaŕ Žězusej runje to, za cžož najwŕŕŕŕschu khwalbu zaŕkužitaj, poměrošč a ŕchčedrošč, do ŕchŕody wuŕkladže.

„Schto zda so cži: je dowolene, khěžorej dawki dawacž, abo nic?“ Njech wotmoŕwi, myŕla ŕebi, ŕchtož chce, my mamy winu, zo jeho wobŕŕoržimy. Praji-li, zo mamy khěžorej dawacž, wobŕŕoržimy jeho pola ludu, prajo: to chce Meŕŕias bycž, a kladže nam pohanski wŕchah na ramjo; praji-li paŕ, zo nimamy, pónđžemy ŕ Poncijej Wilatej prajicy: „My ŕmy tuteho namaŕali haŕo tajkeho, kotryž lud zawjedže a wobara, zo ŕo khěžorej dawŕ wotwjedže.“ Luk. 23, 2. „Tutu žónŕku ŕmy mandželŕtwo ŕamajo lepili; zaŕon Mozeŕowy paŕ porucža, zo ma ŕo tajka ŕamjenjowacž. Schto mēniŕch ty ŕ temu?“ Jan. 8, 5. We wutrobach paŕ myŕla, praji-li, zo ŕo zarazycž nima, pónđžemy ŕ ludej, ŕŕoržo: Hlejče, njeŕŕhecžel je Mozeŕoweho zakonja; ŕŕjecži ŕo wŕŕhecžiwu Bohu, kiž je wŕŕhez Mozeŕa ŕ nam rycžak, a zaŕkuži, zo jeho z tej žónŕkej ŕamjenjujemy. Wotmoŕwi-li paŕ, zo ma ŕo ta žónŕka z ŕamjenjami zabijecž, prajimy zaŕo: Tu macže jeho ze ŕchčedrej a poŕornej wutrobu! Tajkeje ŕkaboŕče dla tama tutu wbohu žónŕku a wŕŕepoda ju ŕmjercži. Wobwěhěcže jeho jenož na Davidowy thrón, tón budže wam ŕchwarnje piŕŕacž!

Hdyž ŕo Synej Božemu taŕle zeědže, móžeŕch ŕo to ty džiŕwacž, hdyž swět twoje najlěŕŕŕche wotmyŕlenja wopacžnje a złoŕtne wuŕkladuje a twoje ŕŕutki

wobjedyczi? Tak doľho, hacž je ze swětom njedžeržisch, móžesch je započecž, kaž chceš, prawje čžinicž jemu ženje njebudžesch. A hdyž ty měniš, zo móžesch wěrnny katholic bycž, a pódla wot swěta čžescženy a lubowany, to maš wjedrowy šchpak we mozach! Džeržisch-li zjawnje z Žězušom, budže swět tebje zacpjecž, a płacžisch-li něšto psched swětom a čžescžuje-li tebje, sy pak na pucžu abo hižom hotowy pscheradnik na wěcy Božej. „Nichtón njemóže dvěmaj knjezomaj słužicž“, Matth. 6, 24.; a „Njewěšcže, zo je pschecželstwo tuteho swěta njepschecželstwo Bože?“ Jak. 4, 4.

III. Nawukú tehodla, zo swět z cyłjeje wutrobny zacpěješ!

To bje do woczi, zo nichtón swětej prawje čžinicž njezamóže; pónđžesch-li „hot!“, budža wołacž „šchwójde!“, a nawopak. Ale, prajiš, šhto to čžinicž pschecžiwu pscheměnjatym a złóštnym rozsudam swěta? Budžesch so zakitowacž? Ach ně! Abó so mjerzacž a rudžicž? Smorže! A sebi to k wutrobje wzacž a počžinacž čžěžkeje mysle mēcž? To budž daloko!

Kaž Žězus, naš knjez a mišchtyr, so njestara wo njesprawne a złóšne sudženjo tuteho swěta, njekeđbuje na to, šhto bjezbožne jazyki wo nim žuja, tak zacpěj tež ty tutón swět. Swět kži, hdyž khwali, swět kži, hdyž hani. Ty pak budž, kaž moleč, kiž na swjecžatku džěla na zjawnym měscže. Kóždy wokomik kžodži něchtón nimo, jedyn wustaja to, druhi druhe na swjecžatku, a praji trasch tež wótsje, zo moleč je škyschi, šhto trasch prawje njeje. Tón pak so njewobroczi. Wšchě mysle na džělo zložene, njeje wón swoje barby na scžěnu a njestara so wo to, šhtož so jemu za křibjetom powjeda. Hdy dha by tež hotowy był ze swojim swjecžatkom, chcyl-li na wšchě rady njerozumnych keđžbowacž? Šhtož chce jedyn na swjecžatku mēcž, wo tym praji druhi: to njesnje bycž!

Abó, hdyž něhdže do swěta pucžujesch, do Šrupki trasch, a ty mašch dobry zeger we zaku. Ty pschińđžesch pschez někotružkuliž wjes, widžisch tu cyrkej a na tórmje zeger, kiž trasch na 12 pokazuje;* džesch poč hodžiny dale, namakašch druhi zeger, tón pokaz na 11. Pschińđžesch do třecžeje wšy, poč hodžiny pohodžiwšchi a namakašch, zo su tam hižom po swacžinje. Šhto chceš to pschi tajkim konfuzionje započecž? Swój zeger ze zaka bracž, a po kóždym jón stajecž? To tola nic, hewak budže tež hišcžen twój zeger wot wjercženja cybnjeny. Ale, hdyž wěsch, zo je twój zeger dobry, so tym wjesnym klepotakam wusměješch. Kaž wjesne zegerje, je tutón swět; wón wjedže tebje za nosom, a ženje njewěsch prawje „kaš na cžasu je“.

Abó zadžerž so mojedla pschecžiwu hanjenju tuteho swěta, kaž mórski hejtman na wodže. Na swojej kóđži ma wón magnet wšoko na zdonku

* Njebjelčan zeger pokazuje hižom po dvě lécže pscheco na $\frac{1}{28}$; za to ja nicžo njemóžu, a njesnym tež nikomu kažak, zo na přědowanju runje na našch myšli. Njedam tež nicžo k porjedženju; njech pscheco dale steji!

paš wisa khorejcžka. Khorejcžka pokazuje jemu wětšiki, magnet paš z jednej šchpicu k sewjeru, z drugej k juhu. Budže wón nětko, hdyž na morju jědže, na tu khorejcžku kědžbowacž a po njej swój cžołm regirowacž? To mohł hacž na sudny džen po morju so běrtlowacž, tam paš pschischoł njeby, hdžež chce. Ale wón dyrbi stajnje na magnetisku jehku kědžbowacž a hdyž chce něhdže ke krotkemu ranju jěcž, po njej swój cžołm zložicž, nic po khorejcžcy.

Slej, tež twoje žiwjenje je kaž cžołmarstwo po morju, ty sy tón hejtman, ta khorejcžka je tutón swět a tón magnet znamjenja Božu wolu. A chceš-li mudry bycž, dyrbiš ty, kaž wuschikny hejtman so na to rozemi, zo, hdyž je jemu wětšik napšhecžo, swoje płachty na cžołnje tak zloži, zo dyrbi tež tón pschecžiwny wětšik jemu dopomhacž, a wón do žadaneho pschistawa dóndže, tak wužij tež ty te pschecžiwnosće tuteho swěta, a wosebje hanjenje a lestromanje, zo do přědka pschińdžesč — k njebiesam. Rozemi-li cžołmar, pschecžiwnosće pschedobycž, budžesč so ty bojecž? Khwali tebe swět póccžiwosće dla, derje, prócuj so, zo by tajkeje khwalby hódny był; hani-li tebe, z winu abo bjez winy, njech tež tajki pschecžiwny wětšik wot praweho pucža cže njezacžeri. Ale, rěka, cžežka to wěc, we swěcže bycž, z nim wobkhadžecž, a jeho zložicž a njeľuboznosć pschenjesč dyrbjecž! Cžežko so to zda, ale jenož temu, kotrehož wutroba je počna hordosće. Dokeliž cžłowjek we swojim njerozomje tak wjele sam do so dđerži, rani jeho kóžde pschecžiwne skowcžko smjertnje. Sčtóz paš je tutemu swětej wotemrjel, budže so wo rycže a cžinjenje swěta mało staracž, kaž so nichtón wo to njestara, hdyž něhdže na dworje so cžrůda wroblow abo schwita schkórcow za schkraholcom cžeri. Slej tole morwe cžečo! Cži, kiž wočoło njeho steja, njech rycža, schtož chcedža, to so njehoršchi. A cžehodla? — Morwe wschał je. Tak tebe rozsudy tuteho swěta rudžicž njebudža, hdyž sy wotemrjel tutemu swětej a jeho hordosći.

Ale, je cži na woblicžu widžecž, zo so tebi tajka jědž a wucžba derje njespodobna, a mórkotajo prajišch: haj to je cžežko, samemu sebi wotemrjecž, wschał je Bóh do naschich wutrobow samón žadosć za cžescžu počožik. To drje; kaž dołho sy cžłowjek, budžesč tež njeporjadnu ľubosć k sebi wočoło nosycž. Ale ta wutroba, kotraž je rozswětljena wot Božeje hnady, wě, schto je wěrna cžescž a tež, zo neschtožkuliz cžescž njeje, schtož swět za to dđerži.

Njewěrisch-li mi, zo je to móžno, zo móže cžłowjek jěd łozych jazychow pschenjesč, a zo cžłowjek wobstacž njemóže, hdyž so z tutym swětom nje-pschecželni, potom sy, kaž něchtón, kiž so srjedž dweju stołow synje. Zastorcženy budžesč wot Boha, a w prawym cžasu tež wot tuteho swěta. „Dokeliž, schtóz chce bycž z pschecželom tutemu swětej, cžini so k nje-pschecželej Božemu.“ Jak. 4, 4. Potajkim, hižom ta sama žadosć za cžescžu tuteho swěta cžini tebe k nje-pschecželej Boha teho Knjeza. A kaš póndže so tebi we swěcže? Budže swět twój pschecžel? Ně! Khwilu trasč budže tebe wofschowacž, ale skoro spóznajesč, zo je falschny a njeswěrnny, ty paš tón jebany.

Albo mojedla tež ze žortom! **P**roci študencza na schule, cžinja
 póstnicy z tymi, kiž su tu přenje lěto, w... Tak dyrbi najmlódschi
 mjez nimi sudnika cžinicž, a jedneho sta študentu, kiž je hačo zlóstnik
 wobšforženy, wosudžicž. Temu mlódemu schiskodži so, a naručja jemu: to
 je wulka cžescž za tebe, zo sy sudnik, budž spravny a wosudž zlóstnika t smjerczi.
 A woni pschiwjedu zlóstnika, rucy stej jemu na křibjet zwjazanej, wón budže
 sudženy, padnje na kolena a prosy wo hñadu. Ale sudnik sedži njesmilny na
 stole. Tu pschiskodža zlóstnik z rukomaj (kotrejž stej z wolijom a sazami derje
 zacžinjenej) sudnikej bjez woczi, wón chcył so tola smilicž. A tón mólicžki
 študenta budže za swoju cžescž bjez woczi ze sazami womazany, a hdyž rano
 do schpihela pohlada, widži ze stróželemi, schto cžescž psched swětom pschinješe.
 Runje tak pónđže so tebi, hdyž za swětněj cžescžu honiš a psched hanjenjom
 so bojiš. Čžin, schtož chceš, na posledku sy ty tola tón — cžorny móraš,
 tón lepjeny! Albo njewěríš trasch Duchej swjatemu, kiž praji: „Z hańbu bu-
 džeš nasycženy, nic pak z cžescžu, a bjez woczi pluwany pschińđže
 tebi na twoju hordosčž!“ Habak. 2, 16.

Słysch tehodla dobru radu: Kschescžan, kiž do ludži pschińđže, kotrymž
 so Křystus njelubi, dyrbi runjewon schrobky bycž. Schrobke cžoko pokaž
 swětej; cžeho mašch so tola bojecž, hdyž sy swoje cžoko tak husto ze swj.
 schižom wobronik? Aug. Enarr. in ps. 68.

Nó dha! njech swět swari, njech hani, njech schpotuje, njech lestruje!
 Schto budžešch so wjele wo to staracž, schto swět cži nawda, hacž samotnika
 abo kosydkateho abo tajenca abo Bóh wě schto? „Ty zjenocž so z Bohom
 a wutraj!“ Sir. 2, 3. Schto to? Buki? Ně! Schwifanjo? Ně! Mjecž?
 Ně! Schto dha to? Słowa, nicžo druge, hačo słowa, kotrež w lofcže lecža
 a ani mocy nimaja, zo mohče stwjelco słomy wuzběhnyčž, kotrež na zemi leži.
 Hdyž to njezamóžesch, schto sy ty to do stawa tamneho Žezusa, „kotryž hrěcha
 njeje cžinik, anic jebanjo njeje w jeho ercže namakane; kotryž zas
 njeswarjesche, hdyž lestromany bě a njechrožesch, hdyž cžerpjesche,
 ale wón so podda temu, kiž jeho njesprawne sudžesch.“ Pětr 2.
 Pschede swětom so njehańbuj, hańbuj so pschede Křystusom; a to je naj-
 wjetscha hańba, hdyž so něchtón póccžiwosčže hańbuje. Dži mi, jo-li sy
 jedyn z tutych a čas žiwjenja njech tebi we wuschomaj rži te zatraschne
 słowo: „Schtož so mje a mojich słowow hańbuje psched tutym
 maní želskołamarškim splahom, teho budže so tež Syn teho Čžłowjeka
 hańbowacž, hdyž sudžo so wróczi na mrócželach njebjaj!“ Amen.

Exar. ad serm. P. B. K. S. J.

W o p u s č h.

„Pschetož pohórschowanja drje dyrbja pschińcž; tola běda
 temu cžłowjekej, pschez kotrehož pohórschowanjo pschińđže.“ Matth. 18.
 Zo chcył wam tola Bóh wodacž waschu hłuposčž!

„Demantka přez wobrubjenja.“

1. A woni sami wstajachu z jehu do domu, zo bychu so njewonjeschwarnili. Joa XVIII.
2. A woni poslachu j. a zročownikow. Matth. XXII.
3. Hdyž běchu jeho pschirunanjo slyscheli, spoznachu, zo wón wot nich ryczi. Matth. XXI.
4. Wostajimy-li jeho tak, budźa wschitcy do njeho wěricž. A jedyn z nich, Kaifas, džesche: Wj nicžo njewěscže a njepomyslicže, zo wam wužitne je, hdyž jedyn cžłowjek za tón lud wumrje, hacž zo by cny lud zahinył. Joa. XI.
5. A hdyž džen bu, zeńdžechu so staršchi ludu a pismawucženi. Lc. XXII.
6. A na tónsamy džen bšchtaj Pilatus a Herodes pscheczelej, pschetož prjedy bšchtaj njepscheczelej bjez sobu. Lc. XXIII.
7. Wón pschewobrocža a mucži lud. Lc. XXIII.
8. Najposledy pschińdžeschtaj dwaj falschnaj swědkaj. Matth. XXVI.
9. Kotrehož budu wošschecž, teho pschimajcže, tón je! Matth. XXVI.
10. Tónle „uapis“ pak cžitachu mnozy židojo, dokelž bě to město blizko Seruzalema. Joa. XIX.
11. Mnozy pak prajachu, zo je wón winowaty, druzy pak, zo nic.
12. Jezus pak nicžo wjac njewotmołwi, tak zo so Pilatus džiwajšche. Mrc. XV.
13. Praestabilis super malitia, miserere! Joël II, 13.

59

